

**LA SOCIETAT CATALANA DE CIÈNCIES
FÍSQUES, QUÍMIQUES I MATEMÀTIQUES
(1932-1982)**

per

Lluís Marquet i Ferigle

Secretari d'Actes de la Secció d'Enginyeria,

i

Josep M. Tura i Soteras

President de la Societat Catalana de Ciències
Físiques, Químiques i Matemàtiques.

1. La primera etapa de la Societat (1932-1939)

El conreu de les disciplines de Física i de Matemàtiques fou menat per l'Institut des del seu inici; cal recordar només la col·lecció de "*Cursos de Física i Matemàtica*", iniciada per la Secció de Ciències l'any 1915 amb "Els elements discrets de la matèria i la radiació", conjunt de quatre conferències fetes per Esteve Terradas l'any 1910 i recollides per Isidre Pòlit. En aquesta sèrie de publicacions, ultra treballs de personalitats espanyoles, com "Teoría de la representación conforme" de Julio Rey Pastor i "Propiedades de los gases ultraenrarados" de Julio Palacios, hi aparegueren reculls de conferències de científics estrangers que havien estat convidats per l'Institut, com Francesco Severi ("Sobre funciones de dos variables complejas"), J. Hadamard ("Poincaré i la teoria de les equacions diferencials") i Levi-Civita ("Questions de Mécanique Classique i relativista"). El curs fet a Barcelona l'any 1922 per Hermann Weyl, que versà sobre "L'anàlisi matemàtica del problema de l'espai", no arribà a publicar-se en els "Cursos", a causa, probablement, dels dissortats fets del 1923. El mateix H. Weyl n'ha deixat testimoniatge en el pròleg de l'edició en llengua alemanya que aparegué a Berlín l'any 1923. "Aquest petit llibre conté quasi literalment les lliçons que vaig fer durant la primavera de 1922 a l'Institut d'Estudis Catalans gràcies a la invitació del Consell de Pedagogia de la Mancomunitat de Catalunya i, posteriorment, a la Universitat Central de Madrid, gràcies a la iniciativa de la seva

Facultat de Ciències, allí en francès, aquí, en la seva major part en castellà. Aquestes lliçons seran publicades en llengua catalana per l'abans esmentat Institut dins el marc de la coneguda Col·lecció de *Cursos de Física i Matemàtica*".

Durant el curs present 1981-1982, després de tants anys, hi ha hagut a Catalunya una iniciativa semblant. L'Institut, a través de les seves Societats filials, ha organitzat cursets especialitzats a càrrec de reconeguts científics residents a l'estranger. La SCCFQM n'ha organitzat un per cadascuna de les seves quatre Seccions, el primer dels quals ha estat a càrrec del Dr. Francesc Guiu, del Departament de Ciència de Materials del Queen Mary College de Londres.

No fou, però fins l'abril de 1931 que hom inicià les gestions per tal d'aplegar en una sola Societat els estudiosos de les ciències físico-químiques i exactes.

La creació per la Secció de Ciències de la Societat Catalana de Ciències Físiques Químiques i Matemàtiques féu confluïr els esforços de científics de procedència diversa: els del Servei Meteorològic de Catalunya, dirigits per Eduard Fontserè, i els agrupats al voltant de la revista "Ciència" iniciada el 1926 sota la direcció de Ramon Peypoch. D'aquest darrer nucli havia sorgit la Societat de Química de Catalunya, la qual acordà al final de 1931 la seva dissolució i l'ingrés dels seus associats a la nova Societat, de la qual foren el nucli fundador més nombrós.

La nova Institució inicià tot seguit una sèrie d'activitats acadèmiques, i l'any 1932 l'Institut, com a acte inaugural del seu any jubilar, presentà al món científic la nova Societat filial, en una sessió solemne celebrada a la Casa de Convalescència sota la presidència del Molt Honorable President Francesc Macià.

La filial s'estructurà inicialment en tres Seccions: Secció 1^a, Física i Química; Secció 2^a, Matemàtiques i Enginyeria; Secció 3^a, Geofísica, Astronomia i Meteorologia.

La vida de la Societat fins a l'inici de la guerra civil fou molt intensa, amb nombroses comunicacions de cadascuna de les tres Seccions. Ultra la informació que apareixia a la revista "Ciència", la Societat edità els seus *Estatuts*, els tres números del "*Butlletí*" que reproduïm en aquesta publicació, i un volum de les "*Memòries*". Aquesta darrera col·lecció s'inicià amb l'estudi "Concordança de la termodinàmica i la cinètica en la isòcora de reacció", del Dr. Miquel Masriera i Rubio, membre fundador de la Societat recentment desaparegut. La resta de treballs apareguts a les "*Memòries*" és la següent: "Les radiopertorbacions naturals (atmosfèrics) en Meteorologia", per J. Baltà i Elias; "El Complex vitamínic B", per C. Pi-Sunyer i Bayo; "Assaigs moderns per a la fonamentació de les matemàtiques", per David Garcia; "Les estacions meteorològiques de muntanya fundades per la Generalitat

amb motiu de l'Any Polar 1932-1933", per E. Fontserè; "Expedició científica per la Fenoscàndia", per M. Faura i Sans; "Matemàtiques i Arquitectura", per B. Bassegoda i Musté; "L'alumini i els seus aliatges", per E. J. Ferrer; "El deuteri, l'aigua pesant i altres compostos" per A. Quintana i Marí, i "El moment elèctric molecular", per J. Gassiot.

2. Represa de les tasques de la Societat (1959)

L'activitat de la Societat quedà interrompuda el 1939. Durant la llarga postguerra la Societat passà per les mateixes penalitats que l'Institut. La presidència es mantingué en la persona d'Eduard Fontserè, que actuà també com a President de la Secció de Ciències durant aquells anys difícils.

La reunió per tal de reprendre les tasques de la Societat tingué lloc el dia 9 de maig de 1959 al domicili del Sr. Antoni Pelegrí, amb l'assistència del Dr. Ramon Aramon i Serra, Secretari General de l'Institut d'Estudis Catalans, i del Dr. Antoni Esteve i Subirana, membre de la Secció de Ciències de l'Institut, els quals presidiren la reunió, juntament amb els senyors Enric Casassas i Heribert Barrera, de la Comissió reorganitzadora. A més dels anomenats hi assistiren els Srs. Josep Anglada, Max Cahner, Joan Casulleras, Jacint Corderas, Ernest Coromines, Francesc Gacia, Albert Gilberga, Josep Lerma, Francesc Miserachs, Àngel Morrell, Antoni Quintana, Jordi Renom, Antoni Sanromà, Lluís Serra, Ferran Sunyer, Miquel Soler, Josep Teixidor, Joaquim Torrens i Pere Vintró.

Excusaren llur assistència, havent manifestat, però, el desig que la Societat reemprengués la seva activitat i d'ésser-hi comptats com a socis, en primer lloc el Dr. Eduard Fontserè, membre de la Secció de Ciències de l'Institut, i a més els Srs. Antoni Ballester, Manuel Ballester, Rafael Candel, Felip Grau i Ros, Salvador Juncà, Manuel Niubó, F. Regné d'Otal, Ricard Petit i Jordi Riba.

Després d'un parlament del Dr. Ramon Aramon exposant la història de la Societat, la seva significació com a filial de l'Institut d'Estudis Catalans i la conveniència de la seva reconstitució, hom donà lectura als principals articles dels Estatuts i foren exposades les tasques que en les circumstàncies d'aquells moments, i d'acord amb l'article primer dels seus Estatuts, la Societat podria realitzar. Aquestes tasques eren:

- 1er. La presentació per part dels socis, en les sessions de treball, de comunicacions sobre llurs recerques originals de ciència pura o aplicada.
- 2^{on}. La publicació, en la mesura del possible, d'aquestes comunicacions.

3er. L'organització de conferències d'especialistes autoritzats, ja sigui sobre temes de cultura científica general, ja sigui sobre qüestions més especialitzades susceptibles, però, d'interessar un nombre important de socis.

4^{art}. L'organització de converses sobre el paper de la ciència i dels científics en la societat humana d'avui.

5^è. El Contribuir a divulgar una cultura científica elemental entre els nostres conciutadans.

6^è. El Contribuir a establir i fixar els vocabularis catalans de les ciències i de les tècniques.

Els reunits acordaren per unanimitat:

Primer. Donar per reconstituïda la Societat.

Segon. Nomenar-ne la Junta de Govern.

Tercer. Nomenar el Dr. Eduard Fontserè President Honorari de la Societat.

Quart. Deixar al criteri de la Junta de Govern l'import de la cotització anual.

3. La vida de la Societat des de la represa del 1959

Durant els primers anys posteriors a la represa, les activitats foren molt poc visibles a causa de les circumstàncies sobradament conegudes, que dificultaren la celebració de reunions i impossibilitaren qualsevol tipus de publicitat. Malgrat tot, gradualment al llarg d'aquest període que tractem, les activitats anaren normalitzant-se pel que fa a sessions científiques, lliurament de premis, concessió de borses i alguna altra activitat, com ara el començament de l'elaboració d'un diccionari científic i tècnic que no arribà, però, a terme. També durant aquest període hom anà renovant la Junta de Govern més o menys regularment, tot i que en general la duració de cadascuna d'elles fou superior a la reglamentària, per raons fàcilment explicables. Quant als Estatuts de la Societat, a la reunió celebrada el 1959 per a la represa de la Societat hom acordà de continuar la vigència dels primers Estatuts, però només foren elegits els càrrecs de la Secció de Física i Química per un costat i de la Secció de Matemàtiques i Enginyeria, per un altre. Així es continuà fins al 7 de juny del 1968 en què una Assemblea General Extraordinària, a la qual seguí una d'Ordinària, decidí, d'acord amb la proposta de la Junta anterior, de modificar l'article 5 dels Estatuts, i dividir la Societat en tres Seccions: 1ª Física; 2ª Química; 3ª Matemàtiques i Enginyeria. Aquest acord comportà la divisió de la primitiva Secció

primera de Física i Química i la supressió de la Secció tercera d'Astronomia, Meteorologia i Geofísica. Semblantment es féu el 8 de març de 1973, en què l'Assemblea General Extraordinària acceptà de desdoblar la Secció de Matemàtiques i Enginyeria en dues i elegir càrrecs per a cadascuna d'aquestes.

La Societat, formada per tant per quatre Seccions, ha continuat així fins a l'actualitat, però en l'Assemblea General Ordinària del 5 de maig de 1976 hom acordà de donar una àmplia autonomia de funcionament a les quatre Seccions de Física, Química, Matemàtiques i Enginyeria. Hom acordà també en aquesta Assemblea de normalitzar les Juntes de les Seccions i fixar el nombre de tres persones per a cadascuna d'elles, en lloc de dues com havia estat fet a partir de 1959, donant així compliment als estatuts fundacionals.

3.1. Consolidació i expansió

El nombre de socis, inicialment reduït (32 l'any 1959), era d'una seixantena el 1965 i encara no arribava a un centenar el 1976. En aquest punt, la veritable represa de la Societat cal situar-la a partir d'aquest any, en què les diverses Seccions impulsaren l'ampliació de Socis i sobretot les de Física i de Química experimentaren un creixement molt important en poc temps, la qual cosa els ha permès de dur a terme un nombre important d'activitats gràcies, a més, al funcionament autònom d'aquestes dins la Societat.

L'inici d'aquesta expansió —pel que fa a la Secció de Física— cal situar-lo en una sessió de la Junta de la Societat que tingué lloc al domicili del Dr. Enric Casassas, al principi de la tardor del 1975. Els físics Drs. Josep Rivera, Francesc Solé i Josep M. Tura foren convidats a aquesta reunió i hi exposaren el desig d'un col·lectiu important de científics de llur professió d'incorporar-se a la Societat en lloc de crear una nova Societat o bé Associació. Aquesta proposta fou molt ben rebuda per la Junta de la Societat, i en, especial pel Director de la Secció de Física, Dr. Lluís Mas. Allí foren sentades les bases de l'autonomia de les Seccions a què abans hom ha fet esment.

A l'expandiment de la Secció de Física seguí l'expandiment de la Secció de Química, que fou en bona part possible gràcies a la gestió de la Junta formada per Artur Bladé, Ernest Giralt i Àngel Messeguer, la qual impulsà nombroses sessions acadèmiques d'un interès científic remarcable.

L'any 1979 fou la Secció de Matemàtiques la que —en bona part gràcies a l'esforç de Manuel Castellet, Joan Girbau i Eduard Recasens— assolí un nombre de socis semblant a les altres dues, mentre que la

d'Enginyeria no començà a créixer fins l'any 1980, tot i que en l'actualitat ja compta un centenar de socis.

3.2. Normalització del llenguatge científic i relacions internacionals

La Societat ha tingut des de la seva fundació un interès especial per la normalització i actualització del llenguatge científic català; durant els darrers anys ha participat activament en les tasques de la *Comissió Coordinadora Lexicogràfica de Ciències*. Aquesta Comissió Coordinadora té la seu a l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i és integrada per diverses entitats. La Secció de Química constituí amb aquesta finalitat una Comissió de Lexicografia, la qual ha portat a terme la revisió i discussió del treball "*Versió Catalana de les Regles de Nomenclatura de Química Orgànica de la International Union of Pure and Applied Chemistry (IUPAC)*". Aquesta obra és el complement de la "*Versió Catalana de les Regles de Nomenclatura de Química Inorgànica de la IUPAC*", que per encàrrec de la Societat dugué a terme entre 1968 i 1971, el Dr. Enric Casassas i Simó. Ambdues obres són en curs de publicació.

Dins el procés vers la normalització en què ens trobem, la Societat ha anat reprenent les seves relacions científiques internacionals, interrompudes l'any 1939. Una de les primeres accions iniciades en aquest sentit ha estat l'organització de colloquis internacionals.

La Secció de Química prengué cura, per primera vegada, de la difusió al nostre país d'un Congrés Internacional de Química Orgànica. Es tracta de l'E.S.O.C. II, 2nd European Symposium on Organic Chemistry, organitzat per la Società Chimica Italiana-Divisione di Chimica Organica i patrocinat per la Federació Europea de Societats de Química, que fou celebrat a Stresa, Itàlia, el juny de 1981.

També per iniciativa de la Secció de Química hom celebrà els Congressos Internacionals sobre Tècniques Analítiques en la Química Ambiental I i II, que tingueren lloc a Barcelona els anys 1978 i 1981, respectivament.

La Secció de Física posà en contacte l'Institut d'Estudis Catalans amb la Societat Max Planck, de la República Federal d'Alemanya, mitjançant una entrevista que tingué lloc al Palau Dalmaes entre el Dr. R. Aramon i el Dr. M. Cardona, de l'Institut de Física de l'Estat Sòlid de Stuttgart.

La Secció de Física ha aprofitat la recent estada a Barcelona del físic Dr. V. Batenin, sots-director de l'Institut d'Altes Energies de Moscó i membre de l'Acadèmia de Ciències de l'URSS, per posar-lo en relació amb l'Institut d'Estudis Catalans i amb la seva Secció de Ciències. Esperem que, d'aquest primer contacte, en pugui sorgir la normalització

de les relacions entre ambdues institucions, normalització que pel que fa a l'intercanvi de publicacions ja fou intentada per l'Acadèmia Soviètica al principi dels anys cinquanta mitjançant una carta adreçada a l'Institut.

També anà a càrrec de la Secció de Física l'organització dels Col·loquis Internacionals d'Energia Solar I i II que tingueren lloc a la Sala d'Actes de l'Institut els anys 1977 i 1979, respectivament. En el camp de la física teòrica, la Secció de Física organitzà l'any 1981 un col·loqui internacional sobre *Acció a distància relativista. Aspectes clàssics i quàntics*.

La Secció de Matemàtiques organitzà el mes de maig de 1980 les "*VII Jornades Matemàtiques Hispano-Lusitanes*" a Sant Feliu de Guíxols. El senyor Joan Guitart, Conseller d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, pronuncià el discurs d'obertura en els tres idiomes oficials de les Jornades. La lliçó inaugural anà a càrrec del Membre de l'Institut Dr. Joan Vernet, que parlà sobre *Les màquines automàtiques de mesura del temps a l'alta edat mitjana*.

En aquest important Col·loqui foren presentades nombroses comunicacions en català, castellà i portuguès, fent realitat així davant els científics procedents d'altres pobles de la Península, les paraules del poeta:

Diversos són els homes i diverses les parles,
i han convingut molts noms a un sol amor*.

3.3. Publicacions de la Societat

Malgrat els esforços realitzats durant el període 1959-1976, hom no pogué dur a terme cap publicació de la Societat, tot i que hom disposà dels originals de diverses conferències que tenien prou interès per a llur edició. Caldrà esperar el 1977 per a poder veure imprès el núm. 1 del *Butlletí* de la segona època. Fins a la data han aparegut cinc quaderns de la col·lecció. Hom ha previst que a partir d'enguany aquesta publicació aconseguirà un ritme d'aparició de quatre números anuals.

La Secció de Matemàtiques inicià l'any 1978 la publicació d'un *Butlletí* i la Secció de Física la de dues col·leccions: *Seminari de Física* i *Treballs de Física*. Algunes de les activitats de la Societat han estat editades per la Secció de Ciències de l'Institut dins de la seva col·lecció *Arxius de la Secció de Ciències*, com per exemple, les "Jornades d'homenatge a Einstein" amb què la Societat commemorà el centenari de la naixença d'aquest il·lustre físic, o bé el cicle de conferències sobre "Història de les Matemàtiques al segle XIX", organitzat per la Secció de Matemàtiques.

* Salvador Espriu, *La pell de brau*.

Algunes de les tasques de la Societat han quedat reflectides en volums monogràfics, com les actes del "Primer Col·loqui Internacional d'energia solar "i les de la V Reunió Espanyola del buit i les seves aplicacions".

4. Relació de les diverses sessions científiques celebrades des de la represa del 1959

La primera comunicació presentada per la Societat des de la fi de la guerra civil tingué lloc el 15 de març de 1962 a la casa rectoral de Santa Anna de Barcelona. El Sr. Joan Casulleras dissertà sobre "*Introducció de la matemàtica moderna en l'ensenyament secundari*". El lloc de reunió ja indica clarament que les dificultats de poder fer ciència en català no s'havien, ni de bon tros, esvaït.

22 de maig 1962. Acabament de la conferència del Sr. Joan Casulleras sobre "*Introducció de la matemàtica moderna a l'ensenyament secundari*", a la Institució Escolar Sibiuda.

4 de gener 1963. Conferència sobre "*Els mètodes elèctrics com a indicadors en les volumetries*" a càrrec del Sr. Enric Casassas. Celebrada al Palau Dalmaes.

8 de març 1963. Conferència sobre "*Conseqüències de la generalització de l'automació*" a càrrec del Sr. Damià Casanova. Celebrada al Palau Dalmaes.

5 de juliol 1963. Reunió plenària destinada a la presentació de treballs de recerca, pura o aplicada, efectuats pels socis. Celebrada al Palau Dalmaes.

22 de juny 1964. Sessió organitzada a la memòria de Norbert Wiener, recentment desaparegut. Els Srs. Pere Pi i Calleja i Ramon Casanova i Danés exposaren els aspectes més importants de l'obra del gran matemàtic nord-americà.

14 de desembre 1964. Conferència sobre "*Els radicals lliures en Química Orgànica*" a càrrec del Dr. Manuel Ballester. Celebrada a l'Institut Milà i Fontanals.

11 de maig 1965. Conferència sobre "*La Recerca Operacional en les Tècniques Matemàtiques de Gestió*" a càrrec del Sr. Joaquim Torrens i Ibern, Professor de l'Escola d'Enginyers Industrials de Barcelona. Celebrada a l'Institut Milà i Fontanals.

3 de febrer 1966. Conferència sobre els "*Fonaments químics de les modernes tècniques de panificació*", a càrrec del Dr. Antoni Quintana i Marí, Director del Laboratori d'Investigació Cerealista. Celebrada a l'Institut Milà i Fontanals.

10 de maig 1966. Conferència sobre "*L'ensenyament de la Química*", a

càrrec dels professors Joan Rion i Enric Casassas. Celebrada a l'Institut Milà i Fontanals.

12 de maig 1966. Continuació de la conferència anterior, celebrada al mateix lloc.

19 de desembre 1966. Conferència sobre els *Fonaments de la Probabilitat*, a càrrec del Sr. Francesc Sales, Catedràtic de la Facultat de Ciències. Celebrada a l'Institut Milà i Fontanals.

11 de maig 1967. Conferència sobre *La revista CIÈNCIA, la Societat de Química de Catalunya i la primera etapa de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques*, a càrrec del Sr. Ramon Peypoch, un dels fundadors de la Societat. Celebrada a l'Institut Milà i Fontanals.

10 de gener 1968. Conferència sobre els *Mètodes i aplicacions de la Química Quàntica*, a càrrec del Sr. Ramon Carbó, Professor a l'Institut Químic de Sarrià. Celebrada al Palau Dalmaes.

7 de juny 1968. Sessió d'homenatge a la memòria del que fou Vice-President de la Societat, *Ferran Sunyer i Balaguer*. El Dr. Joan Casulleras evocà la vida i l'obra de l'il·lustre matemàtic desaparegut. Acabada la sessió, la reunió continuà per a l'elecció d'una nova Junta de Govern. Acte celebrat al Palau Dalmaes.

4 de desembre 1968. Col·loqui sobre els *Problemes de la terminologia científica catalana**. Celebrat al Palau Dalmaes.

8 de gener 1969. Col·loqui sobre els *Problemes de la terminologia científica catalana: Nomenclatura de Química Orgànica*. Celebrat al Palau Dalmaes.

5 de febrer 1969. Col·loqui sobre els *Problemes de la terminologia científica catalana: Nomenclatura de la Física; problemes de les unitats*. Celebrat al Palau Dalmaes.

5 de març 1969. Col·loqui sobre els *Problemes de la terminologia científica catalana: Aparells de mesura*. Celebrat al Palau Dalmaes.

9 d'abril 1969. Col·loqui sobre els *Problemes de la terminologia científica catalana: Planificació del treball a realitzar*. Celebrat al Palau Dalmaes.

11 de juny 1969. Conferència sobre *Autonomia, cogestió i ensenyament de Ciències i Tecnologia a la Universitat de Montevideo*, a càrrec del Sr. Carles Mencerré i Bauzá, director del Seminari de Projectes d'Inversió a la Universitat de Montevideo i professor a la dita Universitat. Després de la conferència, tingué lloc un col·loqui. Celebrats al Palau Dalmaes.

* Aquesta sèrie de reunions sobre els *Problemes de la terminologia científica catalana* consistí en unes exposicions dels temes a tractar, seguides d'un col·loqui. El dia 8 de gener, l'exposició del tema fou a càrrec del Sr. Heribert Barrera, i les dels dies 5 de febrer i 5 de març, a càrrec dels Srs. Joan Oliveras, Lluís Marquet i Francesc Gacia, successivament.

28 de novembre 1969. Conferència sobre els *Sistemes autoadaptatius (una primera interpretació dels processos mentals)*, a càrrec del Sr. Ernest Gardeñes, professor a la Universitat de Barcelona. Celebrada al Palau Dalmaes.

19 de juny 1970. Reunió general de socis per a tractar dels temes:

1. Informe de la Junta.

2. Programa general d'activitats per al curs 1970-71. Exposició per part de la Junta de l'avantprojecte d'una *1ª Setmana d'Estudis* a realitzar durant el proper curs.

10 de maig 1971. Reunió de la Societat, en la qual el Sr. Ernest Gardeñes exposà les línies generals de l'organització de la Setmana d'Estudis a realitzar sobre *Fonaments i Estructura de la Ciència* i a continuació hi hagué un col·loqui. Actes celebrats al Palau Dalmaes.

14, 15 i 16 de desembre 1971. Celebració de les *Primeres sessions d'estudi dels fonaments i estructura de la Ciència*, d'acord amb el programa següent:

Dia 14. Física. Ponents: Srs. Lluís Mas i Pere Pascual.

Dia 15. Informàtica. Ponents: Srs. Jordi Aymerich i Ernest Gardeñes.

Dia 16. Matemàtica. Ponents: Srs. Eduard Bonet i Albert Dou.

Les sessions se celebraren al Palau Dalmaes.

28 de febrer, 1 i 2 de març 1973. Celebració d'unes "Sessions d'estudi dels fonaments de la Ciència i de la Tècnica", amb el programa següent:

Dia 28. Química. Ponents: Srs. Heribert Barrera i Enric Casassas.

Dia 1. Tecnologia. Ponents: Srs. Enric Ras i Joaquim Agulló.

Dia 2. Automàtica. Ponents: Srs. Joan Peracaula i Jaume Herranz (aquest darrer representat pel Sr. Valero, a causa de la impossibilitat de l'assistència del ponent).

8 de març 1973. Assemblea General de la Societat a fi de procedir a la renovació de la Junta de Govern. Convocada al Palau Dalmaes.

14 de maig 1973. Sessió dedicada a la discussió de la traducció catalana de les Normes de Nomenclatura de la Química Inorgànica oficials de la IUPAC. Aquesta discussió continuà durant diverses sessions successives celebrades els dilluns següents.

17 de desembre 1974. Sessió per a procedir a l'aprovació definitiva de la traducció al català de les Normes de Nomenclatura de Química Inorgànica de la IUPAC, revisades i acceptades per la Secció de Lexicografia de la Societat.

10, 11, 13 i 14 de març 1975. Breu curset sobre "*Moviment brownià. Integració i equacions diferencials estocàstiques*", a càrrec dels Srs. Eduard Bonet i David Nualart. Celebrat al Palau Dalmaes.

20 de febrer 1976. Sessió dedicada a la discussió de la traducció catalana de les Normes de Nomenclatura de la Química Orgànica ofi-

cials de la IUPAC. Aquesta discussió continuà durant diverses sessions successives celebrades els divendres següents.

Inaugural de curs. El 15 d'octubre de 1976 tingué lloc al Palau Dalmaes la conferència sobre el tema *El pensament científic avui*, a càrrec del membre de la Societat Dr. Gerard Vasalls, president de la Universitat Catalana d'Estiu i ex-degà de la Facultat de Ciències de la Universitat de Tananarive. Aquesta conferència obrí el cicle "Ciència i Societat" organitzat per la Secció de Física i fou l'acte inaugural del curs per part de la Societat.

El dia 3 de novembre de 1976, conferència del Dr. Fèlix Serratosa i Palet, professor d'Investigació del CSIC, sobre *Síntesi i biosíntesi de molècules dissonants. Inversió de reactivitat*. Sessió inaugural de la Secció de Química.

Secció de Física. El 10 de novembre de 1976, Lluís Castañer, als locals de l'ETSE de Telecomunicacions, dissertà sobre *Optimització dels paràmetres de cèl·lules fotovoltaïques mitjançant computadors*. Aquesta conferència obrí el seminari intern sobre cèl·lules fotovoltaïques organitzat a la vista de l'interès pel tema manifestat per diversos membres de la Secció de Física.

Secció de Química. El 9 de desembre de 1976, El Dr. Joan J. Bonet i Sugrañes, professor de Química Orgànica de l'Institut Químic de Sarrià, parlà sobre *Esteroides, llum i heterocicles*, tot exposant els resultats de la recerca de l'equip que dirigeix, especialment pel que pertoca als productes obtinguts i als mecanismes de reacció resultants de la irradiació de molècules esteroïdals funcionalitzades amb heteroàtoms com nitrogen i oxigen.

Secció de Física. El 12 de desembre de 1976, Francesc Solé i Planas i Ferran Xinxó i Muro parlaren sobre *Aspectes tecnològics de les cèl·lules fotovoltaïques*, a l'edifici del CSIC a Pedralbes.

Secció de Química. El Dr. Pere Molera i Solà, professor de la Facultat de Ciències de la Universitat Autònoma de Barcelona, parlà, el dia 26 de gener de 1977, sobre *La farga catalana com a antecedent de la pulvimetalúrgia*, i posà de manifest la relació tan estreta que hi ha entre els procediments tradicionals de la nostra farga, avui quasi extingida, i les tècniques metalúrgiques més modernes.

L'11 de febrer de 1977, el president de la Secció de Química Dr. Artur Bladé i Font, encetà una modalitat presentant, en forma de Seminari, un problema estructural, fruit de la seva pròpia experiència, relatiu a sistemes bicíclics derivats de la colquicina. La sessió comportà una discussió col·lectiva molt interessant.

La Secció de Física organitzà el *Ier Col·loqui Internacional d'Energia Solar*. Les sessions es desenvoluparen els dies 23 i 24 de febrer de 1977 a l'auditori de la Biblioteca de Catalunya. La sessió inaugural fou

presidida per el Dr. J. Alsina i Bofill, president de l'Institut d'Estudis Catalans. El Col·loqui aconseguí de reunir durant dos dies un gran nombre d'especialistes en energia solar vinguts de França, d'Alemanya, d'Anglaterra, de Catalunya i de la resta de l'Estat Espanyol.

Les jornades foren dedicades a tres aspectes diferents relacionats amb l'energia solar: les consideracions socio-econòmiques, la conversió fototèrmica i la conversió fotovoltaica.

Dins el camp socio-econòmic foren exposats els programes de recerca i d'acció en matèria d'energia solar que duen a terme diferents països. El corresponent a França fou exposat per M. Claverie, del PIRDES, CNRS; el programa anglès fou reflectit en la comunicació de M. Buckley, de la Universitat de Sussex; el Dr. I. Wagner, en nom d'ASE, d'Essen, llegí el programa alemany; i el Sr. Muñoz Torralbo, en nom del Centro de Estudios de la Energía del Ministerio de Industria, desenvolupà els programes i les línies d'acció del govern espanyol.

En matèria econòmica, el Sr. C.A. Gasòliba parlà de la necessitat urgent que tant a Catalunya com a la resta de l'Estat hom desenvolupi programes de recerca de fonts no convencionals com a alternativa concreta per a un país pobre en recursos naturals.

En relació amb la conversió de l'energia solar mitjançant les tècniques fototèrmiques i fotovoltaïques, hom presentà prop de 30 comunicacions. Hom constatà que l'energia solar a nivell de conversió fototèrmica per a escalfar habitatges i aigua ja és avui una realització a l'abast de tothom que possibilita un estalvi energètic prou important (els consums d'energia per a ús domèstic són al voltant del 30% del consum total).

La conversió fotovoltaica, d'altra banda, és avui objecte de recerca d'una forma intensa, tant en l'aspecte d'innovació tecnològica com en el de cercar sistemes més rendibles de producció de cèl·lules fotovoltaïques.

Les Actes d'aquest Ier Col·loqui Internacional d'Energia Solar han estat publicades per la Secció de Física de la Societat.

Secció de Química. El 16 de març de 1977, el Dr. Joan Antoni Subirana i Torrent, catedràtic de Tecnologies Químiques Especials de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers Industrials de Barcelona, féu una conferència sobre *Perspectives en química macromolecular*, en la qual oferí una visió general dels principals problemes que presenten algunes de les propietats peculiars dels polímers, i de la relació que hom pot establir entre diverses macromolècules d'origen biològic.

Secció de Química. El Dr. Joan Albaigés i Riera, investigador científic del CSIC, parlà el dia 4 de maig de 1977, sobre *Algunes qüestions entorn de l'origen i l'evolució de la matèria orgànica en els sediments*, i posà de manifest que el desenvolupament de les tècniques analítiques més sofisticades ha permès d'entrar en el coneixement de la composició

dels sediments per a poder deduir-ne unes conclusions força acurades sobre l'origen i l'evolució dels composts orgànics presents.

Secció de Química. El 24 de maig de 1977, el Dr. Santiago Alier, professor de la Universitat Politècnica de Barcelona, féu una conferència sobre *Polarografia d'impulsos*, en la qual, i com a especialista en aquesta tècnica, presentà una visió general de la potencialitat que comporta davant la tècnica polarogràfica clàssica.

Secció de Física. El dia 2 de juny de 1977, Oriol Bohigas i Martí, de l'Institut de Física Nuclear d'Orsay (França), dissertà a la sala de Sant Jordi del Palau Dalmaes sobre *Física Nuclear: similituds i diferències amb d'altres disciplines*.

Com a clausura del curs (1976-1977) el dia 8 de juny de 1977, el Dr. Conrad Pascual i Rigau, professor de la Universitat Autònoma de Madrid, parlà sobre *L'espectroscòpia de ressonància magnètica nuclear de carboni-13 en el camp dels productes naturals*. El Dr. Pascual donà una magnífica explicació dels fonaments i les possibilitats d'aquesta nova tècnica espectroscòpica, i l'amplià posteriorment amb resultats extrets de la seva pròpia experiència. Aquest acte fou organitzat per la Secció de Química, en nom de la Societat.

Secció de Química. El 16 de setembre de 1977, prèviament a la inauguració oficial del curs, el Dr. Alfred Giner-Sorolla, professor de la Universitat de Cornell i investigador del Sloan-Kettering Institute for Cancer Research, pronuncià una conferència sobre *Antimetabòlits heterocíclics com a base de la quimioteràpia antineoplàsica*.

Secció d'Enginyeria. El 1er. d'octubre de 1977 tingué lloc, a la sala d'actes de l'Institut d'Estudis Catalans, la conferència sobre el tema *El mecanisme d'esperit dels rellotges primitius*, a càrrec del membre de la Societat Dr. Martí Vergés i Trias, director del Centre de Càlcul de la Universitat Politècnica de Barcelona. Aquesta conferència fou l'acte inaugural del curs 1977-1978, per part de la Societat. Va incloure la presentació d'alguns aspectes dels treballs de restauració del rellotge barroc de la Seu de Barcelona portats a terme pel conferenciant en col·laboració amb la Càtedra de Mecànica de l'E.T.S.E.I.B.

El dia 26 d'octubre de 1977, la Secció de Química inicià el curs 1977-78 amb una conferència del Dr. Josep Castells i Guardiola, catedràtic de Química Orgànica de la Facultat de Química de la Universitat de Barcelona, titulada *Reflexions sobre la reacció química elemental*.

Secció de Física. El dia 18 de novembre de 1977, tingué lloc a la Casa de Convalescència, recentment retornada a l'I.E.C., la conferència *Aprofitament energètic dels diferents tipus de reactors nuclears. Avantatges i desavantatges en llur utilització*. Aquesta conferència fou a càrrec del Dr. Francesc Bonvehí i Vila, enginyer nuclear al C.E.A. d'Ais de Provença.

Secció de Matemàtiques. 23 de novembre. Conferència del Dr. Carles Simó a la Sala d'Actes de l'I.E.C. sobre *Els nombres primers*.

En el mateix acte, fou llegit un projecte d'organització de la recerca a Catalunya.

Secció de Química. El 23 de novembre de 1977, el Dr. Lluís Victorí i Companys, professor de Química Inorgànica de l'Institut Químic de Sarrià, féu una conferència sobre *Estudi de la corrosió i passivació dels metalls: mètodes electroquímics*.

Els dies 16, 19 i 21 de desembre tingué lloc un cicle de Col·loquis sobre Química Quàntica Orgànica, a càrrec dels Drs. Joan Bertran i Rusca, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, Ramon Carbó i Carré, professor de l'Institut Químic de Sarrià, i Santiago Olivella i Nello, col·laborador científic del C.S.I.C.

Secció de Química. El 25 de gener de 1978, el Dr. Joaquim Sales i Cabré, professor de Química Inorgànica de la Universitat de Barcelona, pronuncià una conferència sobre *Composts organometàl·lics i catàlisi homògena*.

Secció d'Enginyeria. Els dies 13, 14, 15 i 16 de febrer de 1978 tingueren lloc, a la sala d'actes de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers Industrials de Barcelona, les quatre sessions que compongueren el "3er Cicle d'acústica musical", organitzat en col·laboració amb el Laboratori de Vibracions de l'E.T.S.E.I.B. Com a les edicions anteriors d'aquest cicle, cada sessió es referí als tres aspectes següents: exposició dels conceptes de l'acústica, acompanyada d'aclariments experimentals; descripció i evolució històrica del tema de la sessió; i, finalment, una il·lustració musical. Actuà com a coordinador el membre de la Societat Dr. Joaquim Agulló i Batlle, catedràtic de Mecànica de l'E.T.S.E.I.B.

A la primera sessió, dedicada al tema *Introducció a l'acústica musical*, intervingueren com a conferenciants els Drs. Agulló i Riba, i la il·lustració musical fou a càrrec del grup vocal "Dulcis Harmonia" dirigit per Joaquim Proubasta.

A la segona sessió els Drs. Agulló i Riba dissertaren sobre el tema *Els instruments de música*, i la il·lustració musical fou a càrrec de Lluís Gaser amb viola de mà i guitarra.

A la tercera sessió la també membre de la Societat Anna Sau i Bayer, professora de l'E.T.S.E.I.B., conjuntament amb el senyor Joan Martí, constructor d'instruments, i els Drs. Agulló i Riba, parlaren sobre el tema *El piano*. La il·lustració musical fou a càrrec de la clavecinista Eva Vicens amb clavecí i piano.

A la quarta sessió el membre de la Societat Salvador Cardona i Foix, professor de l'E.T.S.E.I.B., i el Dr. Agulló, es referiren al tema *La tenora*. La il·lustració musical fou a càrrec de Jaume Vilà i Figueras, primer tenor de la cobla La Principal de la Bisbal, Jordi León i Royo, professor

del Conservatori Municipal de Música de Barcelona, amb tible i flabiol, i Bernat Castillejo i Garnés amb piano i flabiol. Aquesta sessió va incloure una presentació de les recerques que es porten a terme al Laboratori de Vibracions de l'E.T.S.E.I.B. sobre els instruments de fusta de la cobla.

Secció de Física. El dia 20 de febrer del 1978 el Dr. Joan Bordas i Orpinell, de l'Organització Europea de Biologia Molecular, amb seu a Hamburg, dissertà sobre *La radiació sincrotrònica, una fàbrica de fotons?* Exposà el conferenciant el mètode de producció i les característiques de la radiació de sincrotró, posant un èmfasi especial en la seva aplicació a l'estudi dels estats electrònics dels sòlids.

Secció de Química. El Dr. Eduard Rodríguez i Farré, investigador científic del C.S.I.C., parlà, el 27 de febrer de 1978, de les *Metodologies de la recerca de medicaments*.

Secció de Física. El dia 15 de març de 1978 el Dr. Jaume Agustí i Cullerell, professor d'Història de la Ciència a la Universitat Autònoma de Barcelona, dissertà, dins del cicle "Ciència i Societat", sobre el tema *La Ciència en la societat catalana del segle XVIII: la introducció a la revolució científica*. Posà de manifest el Dr. Agustí la greu situació que hagué de vèncer la ciència a casa nostra després de la guerra de Successió, pal·liada, només en part, per la creació de la Universitat de Cervera. Destacà el conferenciant el paper que tingueren en la introducció dels càlculs infinitesimal i diferencial a Catalunya, tant la Companyia de Jesús com les noves Escoles Militars borbòniques.

Secció de Química. Els dies 16 i 17 de març de 1978 fou celebrat un Seminari sobre el tema *Cromatografia líquida a alta pressió*, a càrrec dels Drs. Xavier Guardino i Solà, de l'Institut Territorial d'Higiene i Seguretat en el Treball, i Gonçal Firpo i Pàmies, de Perkin-Elmer Hispània.

Secció de Química. El 10 d'abril de 1978, el Dr. Jaume Palau i Albet, investigador científic del C.S.I.C., parlà sobre *Bioenginyeria i manipulació genètica*.

L'11 de maig de 1978, els senyors Joan Miquel Feliu i Martínez, Carles Muller i Jevenois i Josep Claret i Bonet, col·laboradors del Departament de Química Física de la Facultat de Química de la Universitat de Barcelona, oferiren un Seminari sobre *Processos d'adsorció en les reaccions electròdiques*.

Secció de Matemàtiques. Abril-Juny de 1978: El Dr. Manuel Castellet donà un curs sobre *Aspectes algebriks de la topologia*. Fou seguit per una cinquantena de professors de Batxillerat i tingué lloc a la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona.

El dia 22 de maig de 1978, i com a clausura del curs per part de la Secció de Química, el Dr. Pierre Crabbé, professor de Química de la Universitat Científica i Mèdica de Grenoble, pronuncià una conferència amb el títol *Progressos recents en la síntesi de noves prostaglandines*.

Secció de Física. El dia primer de juny de 1978, i dins el cicle "Ciència i Societat", el Sr. Joaquim Sempere i Carreres, llicenciat en Filosofia i en Sociologia, i Director de la revista "Nous Horitzons", disertà sobre el tema *Canvi científic-tècnic i política*.

Secció de Matemàtiques. 14 de juny de 1978. Aquesta Secció, conjuntament amb l'I.C.E. de la Universitat de Barcelona, organitzà una trobada de professors de Matemàtiques, que hom celebrà a Montserrat, per a coordinar l'ensenyament de les matemàtiques de C.O.U. Hom discutí àmpliament el nou programa que havia de regir el curs vinent.

Secció de Química. Sessió inaugural del curs 1978/1979. La Secció de Química començà les activitats el dia 18 d'octubre de 1978 a la Facultat de Ciències Químiques de la Universitat de Barcelona, amb una conferència del Dr. Enric Casassas i Simó, Catedràtic de Química Analítica de la Universitat de Barcelona, amb el títol *Natura i estructura dels mètodes de la Química Analítica*.

Secció de Matemàtiques. 14 de novembre de 1978. Carles Perelló: *Propietats qualitatives d'equacions diferencials de l'ecologia, la química i la hidrodinàmica*.

Secció de Física. Sessió inaugural del curs 1978/1979. La Secció de Física inicià les activitats amb un acte celebrat a la Sala d'Actes de l'Institut d'Estudis Catalans el dia 16 de novembre de 1978. La mesa fou presidida per Joan Casulleras i Regàs, President de la S.C.C.F.Q.M., acompanyat de Ramon Aramon i Serra, Secretari General de l'Institut d'Estudis Catalans. El Secretari redactor de la Secció de Física, Josep M. Tura i Soterias, exposà breument les activitats desenvolupades per la Secció durant el passat curs acadèmic. A continuació, el Sr. Joan Guitart i Agell pronuncià el discurs inaugural del curs sobre el tema *Política científica: plantejaments previs*. El Secretari General Tècnic de la Conselleria d'Ensenyament i Cultura de la Generalitat de Catalunya indicà que hom no pot parlar d'una política científica sense tenir en compte uns condicionaments previs i, en el cas de Catalunya, la seva història. En aquest sentit, el senyor Guitart destacà que Catalunya havia estat un gran desert científic fins al final del segle passat. Recordà les diverses institucions científiques creades a partir d'aleshores, entre les quals sobresurt l'Institut d'Estudis Catalans, creat el 1907.

Després de la dictadura de Primo de Rivera, que implicà la paralització de l'IEC i de moltes altres institucions, es produeix una revifalla els anys 31-32. L'impuls que es torna a produir en aquest camp queda definitivament interromput per la guerra.

Guitart destacà el pla de política científica dels anys setanta, que preveia tres objectius principals; formació de personal científic, augment de les inversions i estudis sectorials per a la informació de les necessitats de recursos. Això no obstant, només la primera d'aquestes fites fou

aconseguida i, perquè no s'incrementaren les inversions, es produí un excés d'investigadors, la qual cosa desembocà en un període d'exilis de personal científic, fet que s'ha produït periòdicament a casa nostra. Segons assenyalà Guitart, la relació inversió-recerca a Catalunya en relació amb l'Estat central és d'u a set i mig.

En un altre moment de la seva exposició, el Secretari General Tècnic d'Ensenyament i Cultura es referí als articles de la Constitució que parlen de la ciència i la investigació. El text preveu que les comunitats autònomes podran fomentar la cultura i la investigació, però reserva com a competència exclusiva de l'Estat la coordinació general de la investigació científica i tècnica. *"No es podrà impedir que Catalunya recuperi la iniciativa en aquest camp, salvant l'aspecte de coordinació"*, recalca Guitart.

"Crec que el desenvolupament cultural, econòmic i industrial d'un poble i, per tant, la seva identitat —continua dient— descansa sobre la seva capacitat de creació científica incoherent sense la investigació. Per tant, cal un esforç col·lectiu per a fomentar la investigació i despertar interès públic per ella. A més, és important no desapropiar el potencial que tenim."

El Secretari General Joan Guitart acabà la seva conferència assenyalant la necessitat de crear un organisme d'ajut i informació que permeti l'assessorament i l'estratègia tant al sector públic com a les institucions privades. *"Aquest òrgan de desenvolupament científic i tecnològic hauria d'ésser l'encarregat d'obtenir recursos, fomentar les relacions entre científics, etc. I la seva missió principal hauria d'ésser definir i controlar un pla general de política científica i tècnica tant en el sector públic com en el privat. Però cal que es doni el clima adequat que faci possible tot això. Cal divulgar el benefici que produeix l'esforç científic i tècnic i valorar la recerca i la investigació."*

Secció de Matemàtiques. 20 de febrer de 1979. Ferran Hurtado, Ricard Pons i Pere Solà: *Les Matemàtiques a l'ensenyament mitjà*.

Secció de Física. Els dies 8 i 9 de març de 1979 tingué lloc a la Sala d'Actes de l'Institut d'Estudis Catalans, el *II Col·loqui Internacional d'Energia Solar*. Hi foren presentades vint-i-sis comunicacions, la major part relacionades amb les investigacions més recents sobre l'aprofitament de l'energia solar mitjançant cèl·lules fotovoltaïques. Hi participaren especialistes de quatre països.

Secció de Matemàtiques. Primavera de 1979. Josep Pla: *Curset sobre Aplicacions de la lògica matemàtica a l'àlgebra i a l'anàlisi*.

Secció de Matemàtiques. 30 de maig de 1979. Eduard Bonet: *Estadística i Administració Pública*.

Jornades d'homenatge a Albert Einstein amb motiu del centenari de la seva naixença

La Junta de Govern de la Societat, en sessió ordinària celebrada el dia 4 de desembre de 1978, acordà de commemorar el *centenari de la naixença d'Albert Einstein* amb unes *Jornades d'Homenatge*. La Societat n'encomanà l'organització a la Secció de Física i a la Secció de Matemàtiques. Les *Jornades* tingueren lloc a la Sala d'Actes de l'Institut d'Estudis Catalans els dies 3, 5 i 7 de desembre de 1979.

La Presidència d'honor de l'acte inaugural, comptà amb les següents personalitats: Pere Pi-Sunyer i Bayo, Conseller d'Ensenyament i Cultura de la Generalitat de Catalunya, Joan Ainaud i de Lasarte, President de l'I.E.C., Ramon Aramon i Serra, Secretari general de l'I.E.C., Antoni M. Badia i Margarit, Rector de la Universitat de Barcelona, Josep Laporte i Salas, Rector de la Universitat Autònoma de Barcelona, Gabriel Ferraté i Pascual, Rector de la Universitat Politècnica de Catalunya, Joan Casulleras i Regàs, President de la S.C.C.F.Q.M., i Enric Casassas i Simó, Delegat de l'I.E.C. a la S.C.C.F.Q.M.

Hom comptà amb el patrocini del Departament d'Ensenyament i Cultura de la Generalitat de Catalunya i del Departament de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona; col·laboraren en l'organització les tres Universitats de Catalunya, l'Institut Alemany de Cultura i la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis.

Inauguració de les Jornades, per Joan Ainaud i de Lasarte, President de l'Institut d'Estudis Catalans.

Presentació de les Jornades, per Manuel Castellet i Solanas, President de la Secció de Matemàtiques de la S.C.C.F.Q.M.

La Teoria de la Relativitat i els seus detractors, per Miquel Masriera i Rubio, Membre fundador de la S.C.C.F.Q.M.

El pensament humanitari d'Albert Einstein, per Josep Batalla i Costa, de la Societat Catalana d'Estudis Històrics.

Empirische Prüfungen der Allgemeinen Relativitätstheorie Einsteins, per Jürgen Ehlers, del Max-Planck Institut für Physik und Astrophysik, de Munic.

L'univers primitiu, per Ramon Lapiedra i Civera, de la Secció de Física de la S.C.C.F.Q.M., i del Departament de Física Teòrica de la Facultat de Ciències de la Universitat de Santander.

Die Quantenmechanik, eine abgeschlossene und vollständige Theorie?, per Günter Ludwig, de la Philipps-Universität, Marburg/Lahn.

Teoria de Einstein del movimiento browniano, per Luis Navarro Venguillas, del Departament de Física Teòrica de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona.

Cloenda de les Jornades: Les filials de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans, per Josep M. Tura i Soteras, Secretari Redactor de la Secció de Física de la S.C.C.F.Q.Q.

En l'acte inaugural de les *Jornades* fou presentat el primer volum de la nova col·lecció *Treballs de Física*, dedicat íntegrament a treballs de Relativitat.

Durant les *Jornades d'Homenatge* tingueren lloc les exposicions següents: *Exposició Bibliogràfica. La difusió del pensament d'Einstein a Catalunya (1905-1923)*. L'exposició tingué lloc a la Biblioteca de Catalunya i fou confeccionada a partir dels fons: Biblioteca de Catalunya, Biblioteca de la Facultat de Física (Universitat de Barcelona), Biblioteca de la Facultat de Matemàtiques (Universitat de Barcelona), Biblioteca Esteve Terrades (Institut d'Estudis Catalans), Arxiu de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, Biblioteca de la Secció de Física de la S.C.C.F.Q.M. i algunes aportacions particulars. El guió i la realització de l'exposició foren a cura d'Antoni Roca, Joan Girbau i Josep M. Tura.

En el pati de la Casa de Convalescència, seu de l'Institut d'Estudis Catalans, tingué lloc l'*Exposició sobre la vida i l'obra d'Albert Einstein*, cedida per l'Institut Alemany de Cultura. Durant la segona setmana de desembre de 1979 aquesta exposició fou exhibida al vestíbul de les Facultats de Física i de Química de la Universitat de Barcelona. La inauguració oficial tingué lloc el dia onze a les sis del vespre. Obrí l'acte en nom de l'Institut el Dr. Josep Castells i Guardiola, Agregat (de Química Orgànica) a la Secció de Ciències. A continuació, i en nom dels Degans de les Facultats que acollien l'exposició, digué unes paraules el Prof. Josep M. Vidal i Llenas, catedràtic de Termologia. Entre els assistents, ultra el Degà en funcions de la Facultat de Física, Dr. Pedro Cartujo Estébanez, i el Degà de la Facultat de Química, Dr. Josep Costa i López, hom pogué apreciar la presència del Dr. Georg Becker, Director de l'Institut Alemany de Cultura; del Dr. Luis Navarro Veguillas, Secretari de la Facultat de Física, i dels Drs. Jordi Porta i Jué, i Josep M. Tura i Soteras, President i Secretari-Redactor, respectivament, de la Secció de Física; també hi assistí un nombrós grup de professors i d'alumnes d'ambdues Facultats.

Un cop finit el parlament del Dr. Josep M. Vidal, que versà sobre l'*Entrada de la Relativitat entre nosaltres*, el Dr. Josep Castells declarà inaugurada l'exposició en nom de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta mateixa exposició fou exhibida posteriorment a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Les Actes d'aquestes *Jornades d'Homenatge a Albert Einstein* han estat editades per l'Institut d'Estudis Catalans, dins els Arxius de la Secció de Ciències, volum LXI.

Sessions científiques des del 1979.

Sessió inaugural de la Secció de Química. El curs fou inaugurat el 7 de novembre de 1979 amb la conferència del Dr. Josep Font i Cierco, catedràtic de Química Orgànica de la Facultat de Ciències de la Universitat Autònoma de Bellaterra, titulada *Aspèctes Químics en l'aprofitament de l'energia solar*.

Secció de Matemàtiques. 27 de novembre de 1979. Manuel Castellet: *L'esfera, aquest ésser desconegut*.

Secció de Química. El 29 de novembre de 1979, el Dr. Claude Granier, Professor de la Facultat de Medicina de la Universitat d'Aix-Marseille, pronuncià una conferència sobre *Études des peptides biologiquement actifs: connaissances actuelles sur la chimie, la physicochimie et le mode d'action de l'apamine, neurotoxine du venin d'abeilles*.

Secció de Física. Seminaris sobre Física Teòrica. Els dies 6 i 10 de desembre de 1979 hom dugué a terme aquest Seminari a la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona. Constà de dues conferències seguides de col·loqui i de sessions de treball amb els estudiants i els investigadors interessats. Les conferències foren: *La Teoria Quàntica com una teoria d'interacció entre sistemes macroscòpics*, per G. Ludwig, i *El desenvolupament dels conceptes d'espai i de temps des de Newton fins a Einstein*, per J. Ehlers. El seminari es desenvolupà en anglès.

Secció de Matemàtiques. Hivern de 1979. Carles Simó: *Curset sobre Introducció a l'anàlisi numèrica*.

Secció de Química. El 21 de gener de 1980, el Dr. Miquel Gassiot i Matas, Professor de l'Institut Químic de Sarrià, pronuncià una conferència titulada *Índex de retenció en cromatografia de gasos, connectivitat molecular i moment dipolar: un possible camí per a la predicció del comportament cromatogràfic*.

Secció de Química. El 21 de febrer de 1980, el Dr. Josep Coll i Tolledano, Investigador Científic de l'Institut de Química Bioorgànica del C.S.I.C., i el Dr. Carles Miravittles i Torras, Investigador Científic de l'Institut "Jaume Almera" del C.S.I.C., presentaren una conferència sobre *Aplicació de l'anàlisi per difracció de raigs X a l'elucidació estructural de productes naturals*.

Secció de Química. El 13 de març, i en col·laboració amb el Seminari de Química de la Universitat de Barcelona en l'homenatge a la Srta. Maria Serrallach, el Dr. Pascual Segura Càmara, Professor Ajudant del Departament de Química Orgànica de la Facultat de Química de la Universitat de Barcelona, presentà una sessió sobre *Manejo de la fuente de información química*.

Secció de Matemàtiques. 25 de març de 1980, Jaume Llibre: *Punts*

periòdics i punts no-errants d'aplicacions contínues de l'interval en l'interval i del cercle en el cercle.

Secció de Matemàtiques. 10 de abril de 1980, Carles Perelló: *El naixement i l'evolució del càlcul infinitesimal.*

Secció de Química. Els dies 18 i 21 d'abril de 1980, i en col·laboració amb el Departament de Química Inorgànica de la Facultat de Química de la Universitat de Barcelona i amb la Unitat de Productes Orgànics Bioactius de l'Institut de Química Bioorgànica del C.S.I.C., el Dr. Peter M. Maitlis, Professor of Inorganic Chemistry del Departament de Química de la Universitat de Sheffield, pronuncià unes conferències sobre *Chemistry and catalytic activity of pentamethylcyclopentadienyl-rhodium and iridium complexes*, i *Reactions of acetylenes with metal complexes*.

Secció d'Enginyeria. 21 d'abril de 1980, Jordi Maluquer de Motes: *La indústria tèxtil: el problema de mercat*, dins el cicle de conferències "Alguns aspectes sobre la industrialització a Catalunya".

Secció d'Enginyeria. 24 d'abril de 1980, Pasqual Llorente: *El àlgebra y la teoria de números en el siglo 17*, dins el cicle "Alguns aspectes sobre la industrialització a Catalunya".

Secció d'Enginyeria. 25 d'abril de 1980, Jordi Nadal: *Els obstacles al desenvolupament de la indústria química en el segle XIX*, dins el cicle "Alguns aspectes sobre la industrialització a Catalunya".

Secció d'Enginyeria. 28 d'abril de 1980, Angels Solà: *La burgesia barcelonina a mitjan segle XIX*, dins el cicle "Alguns aspectes sobre la industrialització a Catalunya".

Secció d'Enginyeria. 2 de maig de 1980, Miquel Izard: *Proletariat urbà i proletariat rural*, dins el cicle de conferències "Alguns aspectes sobre la industrialització a Catalunya".

Secció d'Enginyeria. 16 de juny de 1980. *El flabiol, objecte de recerca dins l'acústica musical*, a càrrec de Joaquim Agulló i Batlle, Dr. Enginyer Industrial, i Joan Vivancos i Calvet, Enginyer Industrial. La conferència tingué lloc a la Sala d'Actes de l'I.E.C.

Secció d'Enginyeria. 17 de juny de 1980. *La tenora, objecte de recerca dins l'acústica musical*, a càrrec de Joaquim Agulló i Batlle, Dr. Enginyer Industrial, i Salvador Codina i Foix, Enginyer Industrial.

(Joaquim Agulló, de la Càtedra de Mecànica de l'E.T.S.E.I.B., Joan Vivancos i Salvador Codina, del Laboratori de Vibracions de l'E.T.S.E.I.B.).

La conferència tingué lloc a la Sala d'Actes de l'I.E.C.

Secció de Matemàtiques. 26/30 de maig 1980. VII Jornades Matemàtiques Hispano-Lusitanes a Sant Feliu de Guíxols.

Secció de Química. El 29 de maig de 1980, el Dr. Peter Volhardt, Associate Professor of Chemistry de la Universitat de Califòrnia a Ber-

keley, donà una conferència titulada *Total synthesis by cobalt mediated alkyne cyclizations*.

Secció de Química. El 9 de juny de 1980 i en col·laboració amb la Facultat de Química (Tarragona) de la Universitat de Barcelona, el Dr. Melvin Calvin, Professor de la Universitat de Califòrnia i Premi Nobel de Química l'any 1961, pronuncià una conferència sobre *Bioenergetics*.

Secció de Química. Com a clausura del curs, el 10 de juny de 1980, el Dr. František Santavy, Director de l'Institut de Química de la Facultat de Medicina de la Universitat de Palacky (Txecoslovàquia), pronuncià una conferència titulada *Colchicum alkaloids: their chemistry and biology*.

5. Premis per a estudiants convocats per la Societat

Abril 1963. Ciències físiques. — Atorgat al Sr. Eduard Sans i Miret: *Pas d'electrons a través de barreres de potencial*. — Accèssit al Sr. Frederic-Miquel Rivas i Garcia: *La teoria especial de la relativitat*. — Un altre accèssit al Sr. Albert Sánchez-Pantoja i Domínguez: *Assaigs metal·logràfics no destructius*.

Ciències químiques. — No adjudicat.

Ciències matemàtiques. — Atorgat al Sr. Lluís Simon i Adroher: *Discussió focal de les corbes de segon grau*. — Accèssit al Sr. Jordi-Frederic Alòs: *Introducció a la Geometria eulèrica*.

Abril 1964. Deserts.

Abril 1965. Deserts.

Abril 1966. Ciències químiques. — Atorgat a les Srtes. Maria Teresa Galceran i Huguet, Pilar González i Duarte i Roser González i Duarte: *La funció H_0 i els dissolvents no aquosos*.

Abril 1967. Ciències matemàtiques. — Atorgat al Sr. Albert Mas i Parareda: *La teoria d'espais vectorials i la identificació de l'espai vectorial E_n amb l'espai euclidià R^n* .

Abril 1968. Ciències físiques. — Atorgat al Sr. Alfred Molina i Compte: *Problemes de la col·lisió*.

Ciències químiques. — Atorgat al Sr. Josep M. Roqué i Margenat: *Espectrografia de masses d'alguns diterpens no naturals*.

Ciències matemàtiques. — Atorgat al Sr. Eduard Casas i Alveró: *Estudi d'algunes equacions diferencials sobre una àlgebra de sèries*.

Abril 1969. Ciències físiques. — Atorgat al Sr. Jordi Sabatés i Navarro: *La mecànica del punt material*.

Abril 1970. Ciències químiques. — Atorgat al Sr. Jaume Vilarrasa: *Els potencials d'"oxidació-reducció"*.

Treball sobre recerca operacional. — Atorgat al Sr. Jordi Salat i Umbert: *Fonaments matemàtics de cibernètica*.

Abril 1971. Ciències matemàtiques. — Atorgat al Sr. David Nualart: *Mètriques definides en la σ -àlgebra d'un espai de probabilitat*.

Abril 1972. Deserts.

Abril 1973. Ciències físiques. — No adjudicat.

Ciències químiques. — Atorgat al Sr. Joaquim-Pere Casal i Fàbrega: *Viscosimetria capil·lar. Aplicació a les dissolucions de polímers*.

Abril 1974. Deserts.

Abril 1975. Ciències químiques. — Atorgat al Sr. Josep M. Drudis i Zambrano: *Determinació del mecanisme d'hidròlisi i la constant de la velocitat d'hidròlisi del clorur de t-butil, per mètodes conductimètrics*.

Abril 1976. Ciències físiques. — Atorgat al Sr. David Jou i Mirabent: *Estudi termodinàmic variacional d'un flux amb un punt d'estagnació*. — Un altre premi al Sr. Artur Polls i Martí: *Correccions del centre de masses en processos (X, X, 'P)*.

Ciències químiques. — Atorgat al Sr. Jesús Juanós i Timoneda: *Unes notes sobre les propietats químiques de les substàncies dels pètals dels "cosmos"*.

Ciències matemàtiques. — Atorgat al Sr. Jaume Soler i Villanueva: *Varietats projectives de dimensió infinita: primer teorema*.

Abril 1977. Ciències químiques. — Atorgat al Sr. Josep Casanovas i Millet: *Anàlisi conformacional, interaccions i potencials electrostàtics moleculars d'hidrocarburs derivats del ciclohexà i del benzè*.

Abril 1978. Ciències químiques. — Atorgat al Sr. Carles Puncernau i Ferrer: *Síntesis orgàniques per transferència de fase sòlid-líquid. I. Catalitzadors i mecanismes*.

Abril 1979. Ciències químiques. — Atorgat al Sr. Oriol Ponsati i Obiols: *Síntesi de 1 $\rightarrow$ 4 lactones 3,5-dimetoxisubstituïdes i de 1 $\rightarrow$ 5 lactones 3,5 dimetoxisubstituïdes òpticament actives: alguns estudis configuracionals i conformacionals*.

Abril 1980. Ciències físiques. — Atorgat al Sr. Josep Vidal-Ribas i Bufalà pel treball: *Model matemàtic dels instruments de música de la cobla*.

Ciències químiques. — Atorgat al Sr. Alfred Bohí i Ramon pel treball: *Comparació de diversos mètodes químics d'anàlisi de fòsfor assimilable del sòl per mitjà de la resposta de diverses espècies farratgeres*.

Ciències matemàtiques. — Atorgat al Sr. Jaume Moncasí i Solsona pel treball: *Sobre homologia de grups i classes de grups abelians*.

6. Borses de la Secció de Ciències

Desembre 1971. I Borsa d'Estudi "Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques". — Atorgada al Sr. Ramon Lapiedra

i Civera: *A propòsit d'una formulació canònica i invariant pel grup de Poincaré del problema dels n cossos.*

Desembre 1972. II Borsa d'Estudi "Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques". — Atorgada al Sr. Jaume Formosa i Esteve: *Estudi de la formació de l'espectre de la ressonància electrònica i de la reactivitat de radicals benzils perclorats estables.*

Desembre 1973. III Borsa d'Estudi "Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques". — Atorgada al Sr. Manuel Castellet i Solanas: *Grups finits que operen lliurement sobre fibrats esfèrics sobre esferes.*

Desembre 1974. IV Borsa d'Estudi "Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques". — Atorgada al Sr. Antoni Méndez i Vilaseca: *Fites sobre l'aparent violació de la simetria d'inversió temporal.*

Desembre 1977. V Borsa d'Estudi "Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques". — Atorgada al Sr. Josep M. Drudis i Zambrano: *Síntesi de compostos policíclics pentagonals.*

7. Composició de les diferents Juntes de Govern

Junta de govern a partir del 9 de maig de 1959.

President honorari: Eduard Fontserè i Riba, Membre de l'Institut.

President: Antoni Esteve i Subirana, Membre de l'Institut.

Vice-presidents: Enric Casassas i Simó, Director de la Secció de Física i Química. Ferran Sunyer i Balaguer, Director de la Secció de Matemàtiques i Enginyeria.

Secretari: Heribert Barrera i Costa.

Tresorer: Joaquim Torrens i Ibern.

Director de publicacions: Antoni Quintana i Marí.

Vocals: Secretari de la Secció de Física i Química: Francesc Gacia i Escapa. Secretari de la Secció de Matemàtiques i Enginyeria: Joan Casulleras i Regàs.

Delegat de l'IEC: Antoni Esteve i Subirana, Membre de l'Institut.

Junta de govern a partir del 7 de juny de 1968.

President Honorari: Eduard Fontserè i Riba, Membre de l'Institut.

President: Josep Teixidor i Batlle, Membre de l'Institut.

Vice-Presidents: Joan Oliveras i Casas, Director de la Secció de Física. Antoni Quintana i Marí, Director de la Secció de Química.

Joan Casulleras i Regàs, Director de la Secció de Matemàtiques i Enginyeria.

Secretari: Jordi Molina i Marsans.

Tresorer: Joaquim Torrens Ibern.

Director de publicacions: Ramon Peypoch i Pich.

Vocals: Secretari de la Secció de Física: Francesc Gacia i Escapa.

Secretari de la Secció de Química: Heribert Barrera i Costa. Secretari de la Secció de Matemàtiques i Enginyeria: Lluís Marquet i Ferigle.

Delegat de l'IEC: Antoni Esteve i Subirana, Membre de l'Institut.

Junta de govern a partir del 8 de març de 1973.

President Honorari: Eduard Fontserè i Riba (†).

President: Enric Casassas i Simó, Membre de l'Institut.

Vice-Presidents: Lluís Mas i Franch, Director de la Secció de Física. Jaume Duñach i Archs, Director de la Secció de Química. Josep Vaquer i Timoner, Director de la Secció de Matemàtiques. Joaquim Torrens i Ibern, Director de la Secció d'Enginyeria.

Secretari: Lluís Marquet i Ferigle.

Tresorer: Joan Casulleras i Regàs.

Director de Publicacions: Salvador Alegret i Sanromà.

Vocals: Secretari de la Secció de Física: Antoni Correig i Blanchar.

Secretari de la Secció de Química: Agustí Barrera i Puigví. Secretari de la Secció de Matemàtiques: Eduard Bonet i Guinó. Secretari de la Secció d'Enginyeria: Pere Perarnau i Sabés.

Delegat de l'IEC: Antoni Esteve i Subirana, Membre de l'Institut.

Junta de govern a partir del 5 de maig de 1976.

President Honorari: Eduard Fontserè i Riba (†), Membre de l'Institut.

President: Heribert Barrera i Costa.

Vice-presidents: Jordi Porta i Jué, President de la Secció de Física. Artur Bladé i Font, President de la Secció de Química, Eduard Bonet i Guinó, President de la Secció de Matemàtiques. Francesc Simó i Prats, President de la Secció d'Enginyeria.

Secretari: Lluís Marquet i Ferigle.

Tresorer: Joan Oliveras i Casas.

Director de publicacions: Salvador Alegret i Sanromà.

Vocals:

Secció de Física: Francesc Solé i Planas, Secretari d'actes. Josep M. Tura i Soteras, Secretari redactor.

Secció de Química: Ernest Giralt i Lledó, Secretari d'actes. Àngel Messeguer i Peypoch, Secretari redactor.

Secció de Matemàtiques: Joan Casulleras i Regàs, Secretari d'actes. Carles Perelló i Valls, Secretari redactor.

Secció d'Enginyeria: Jaume Agulló i Batlle, Secretari d'actes. Jaume Pagès i Fita, Secretari redactor.

Delegat de l'IEC: Antoni Esteve i Subirana, Membre de l'Institut.

Delegat adjunt: Enric Casassas i Simó, Membre de l'Institut.

Junta de govern a partir del 7 de maig de 1978.

President Honorari: Eduard Fontserè i Riba (†), Membre de l'Institut.

President: Joan Casulleras i Regàs.

Vice-presidents: Jordi Porta i Jué, President de la Secció de Física. Artur Bladé i Font, President de la Secció de Química. Manuel Castellet i Solanas, President de la Secció de Matemàtiques. Francesc Simó i Prats (†), President de la Secció d'Enginyeria.

Secretari: Lluís Marquet i Ferigle.

Tresorer: Josep Rivera i Aranda.

Director de publicacions: Salvador Alegret i Sanromà.

Vocals:

Secció de Física: Francesc Solé i Planas, Secretari d'actes. Josep M. Tura i Soteras, Secretari redactor.

Secció de Química: Ernest Giralt i Lledó, Secretari d'actes. Àngel Messeguer i Peypoch, Secretari redactor.

Secció de Matemàtiques: Joan Girbau i Badó, Secretari d'actes. Manuel Udina i Abelló, Secretari redactor.

Secció d'Enginyeria: Joaquim Agulló i Batlle, Secretari d'actes. Jaume Pagès i Fita, Secretari redactor.

Delegats de l'IEC: Enric Casassas i Simó, Membre de l'Institut. Antoni Esteve i Subirana (†), Membre de l'Institut.

Junta de Govern a partir del 4 de juny del 1981

President honorari: Eduard Fonserè i Riba (†), Membre de l'Institut.

President: Josep M. Tura i Soteras.

Vice-presidents: Jordi Porta i Jué, President de la Secció de Física. Carles Solà i Ferrando, President de la Secció de Química. Manuel Castellet i Solanas, President de la Secció de Matemàtiques. Santiago Riera i Tuèbols, President de la Secció d'Enginyeria.

Secretari: Francesc Gacia i Escapa.

Tresorer: Àngel Messeguer i Peypoch.

Director de publicacions: Josep Pla i Carrera.

Vocals:

Secció de Física: Francesc Solé i Planas, Secretari d'actes. Francesc Marquès i Truyol, Secretari redactor.

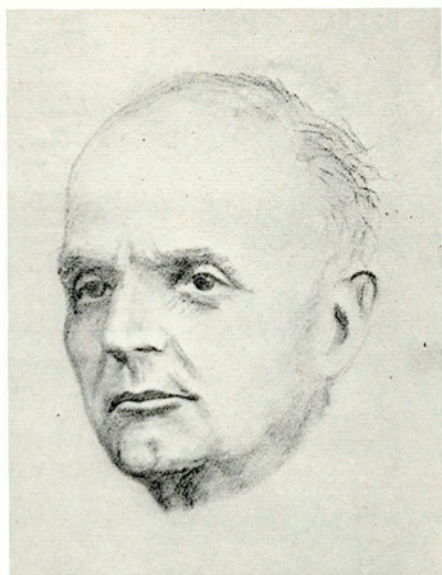
Secció de Química: Joaquim Sales i Cabré, Secretari d'actes. Miquel A. Pericàs i Brondo, Secretari redactor.

Secció de Matemàtiques: Joan Girbau i Badó, Secretari d'actes. Eduard Recasens i Gallart, Secretari redactor.

Secció d'Enginyeria: Lluís Marquet i Ferigle, Secretari d'actes. Enric Vázquez i Ramonich, Secretari redactor.

Delegat de l'IEC: Enric Casassas i Simó, Membre de l'Institut.

PRESIDENTS DE LA SOCIETAT

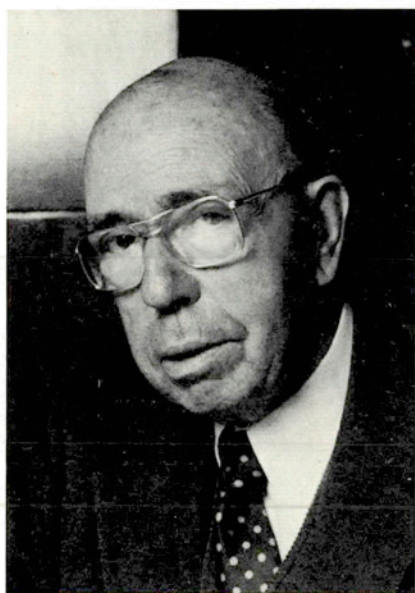
Josep Estalella i Graells
(1932-1933)
Dibuix de Pere Puig i Adam

Eduard Fontserè i Riba
(1933-1935) - (1936-1939)

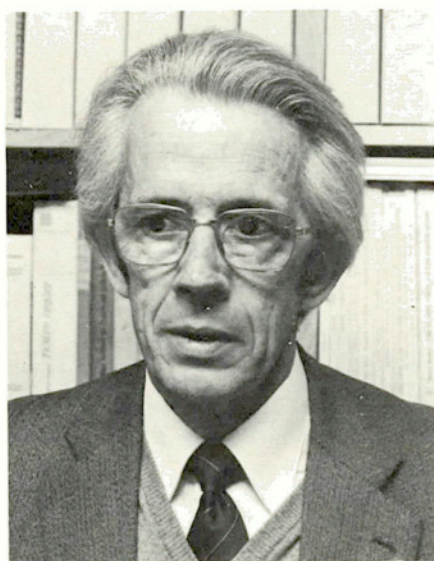
Bonaventura Bassegoda i Musté
(1935)

Antoni Esteve i Subirana
(1959-1968)

Josep Teixidor i Batlle
(1968-1973)

Enric Casassas i Simó
(1973-1976)

Heribert Barrera i Costa
(1976-1978)

Joan Casulleras i Regàs
(1978-1981)